

Marie Kaae Østergaards nedskrevne notater

Kære Anna og Frederik Prip

Jeg vil her takke for jeres gode Brev, som I ser, gaar det ikke i Papirkurven, men jeg lover jo dig et stort Arbejde med at sætte mine fattige Oplysninger paa rette Plads, for det er du sikkert den rette Mand til. Jeg kan jo ogsaa se af dit Brev, at det er der andre, der har fundet, der er gerne Evner, naar de bliver brugt som Kasserer og Sekretær.

Har du en Realeksamen?

Du skriver om nogle Familier, spørg gerne, det interesserer mig, bare jeg har Evne til at give Oplysninger. Jeg husker saa tydelig, naar I kom at hente Skattebøgerne, de var bundet i et graaternet klæde, jeg husker saa tydelig dengang min Mor vilde give Jer et Æble, vi har ligesaadan hjemme, jeg ved ikke, om I fik det med.

I første Omgang kneb det med at læse Remsen i skulde sige, men vi fandt ud af det.

Du skriver at Søften ligger saa langt fra Storstaden, at den ikke bliver smittet, men du kan Tro det er ikke længere saadan, du skriver, vi er den sidste Generation, som har set de gamle Skikke, det passer saa bestemt, men vores, dem vi kalde de unge, vil gerne høre os fortælle flere Ting fra den ældre Tid.

Du skriver du var i Skanderborg den Gang J. P. var Skyttekonge, det var jeg vidst ogsaa. Købmand Søren Jensen (din Svoger) kørte med os, jeg kan ikke huske, jeg saa dig.

Ja, nu gaar det ikke saa glat med at gaa paa Jagt. 20 Kr. for et Jagtkort, og saa derefter leje nogle Mænds Marker. Det gælder enten en Hare eller et andet Stykke Vildt, vi fik en meget flot Fasanhane, som vi lod stoppe ud. Vi syntes den var for fin til at spise, saa det var jo Udgift for os i stedet for Indtægt.

Der var sikkert ingen her i Søften, der troede at K. Hansen selv havde paasat Branden, men de kendte jo alle hans Sløseri, saa det var vel Aarsagen. Et smukt Træk af din Far og os Bødker, det var jo ogsaa Frands og Baltser, jeg kan ikke rigtig huske om Peder Smed ogsaa var der, han fulgte uden for Gaarden.

Vores Gaard har fra gammel Tid ligget hvor Pigeskolen nu ligger! Gammelvad nu (Englyst) Koldkilde forsyner Gaarden med Vand (Elektrisk), der er kun at lukke en Hane op, ligesom I andre.

J. P. Jensen Kalmusgaard er jo Sofies ældste Broder Sofies Mand hed Marinus Rousing, han er død, og de ejede P. Sommers Gaard. Sofie boer i Aarhus. Niels Mikkelsen bor i Horsens, var Maskinarbejder, var meget urolig som ung, men blev vist meget fornuftig som gift Mand. Jeg mener du skulde kende Jens Peter, han kom hjem at bestyre Gaarden for hans Mor, da hans Stedfar var død, det var omkring 1889-90. Jeg husker ikke helt bestemt, men du husker da Søren Rasmussen, han kom jo ofte ned og viste sig i Skolen. Der var jo en Søster til Anne Marie. Hun er ogsaa død. Jeg ved ikke om du husker dem.

Det har vel nok været en skrap Vinter med streng Frost og Blæst, det er noget som sluger Brænde, i Aar faar vi vist Bunden at se over i Brændehuset, saa kom Marts med Snevanskeligheder, det laver ikke saa lidt ekstra Arbejde, for alle os, som leverer vores Mælk ind til Aarhus. Naar Vejene fyger fulde kan Bilerne ikke køre, saa maa de hen til Landevejen i Slæde med Mælken, og det er ret store Læs fra 15-20 Spande paa hver Slæde. Det er jo ikke saa godt at komme over Markerne med et saadant Køretøj. En Dag var der 2 Dages Mælk, da var der 8 Slæder, det var et stolt Syn, men ikke saa morsomt for dem, der skulde afsted.

Nu er det Vandmasserne som plager og de fleste Vandværker er frosset og Tøvejret er jo ikke naaet ned til Roerne endnu, saa der er en stor Ulempe for mange.

Ja, Rationerne nedsættes jo, det er kedeligt for dem som havde særlig Brug for den gode Fløde, det er en skam vi ikke er noget nærmere, saa skulde du faa det, som Koen giver det, vi har det ikke alle ens, jeg kunde nøjes med noget mindre Sul, men det generer mig ikke for at røre mig, saa synes jeg endda, det er vidst lidt Astma, jeg har nogle Tabletter nu, saa godt. Hvordan gaar det med Annas Øjne? Har hun, hvad kalder de det, er der Smerter hele Tiden maa det være frygtelig, er Synsevnen nedsat meget? Kan Brillen hjælpe.

Jakob Murerens Kone Marie var jo P. Jensen Sommervads Datter, altsaa en Kusine til mig paa hendes Fars Side og hendes Mor hed Anne Marie, en Søster til Søren Kristensen i Dallet, saa kan du jo nok regne Familieforholdet ud. Det ser jo ud til din Svigerfar stammer fra Gern, vi rører nok saa meget ved gamle Slægtskaber, at Anna og jeg bliver i Familie, ja hvem ved. I Morgen skal vi til Konfirmation med vores Søns ældste Barn, en Dreng, saa har de en lille Pige, som er syv Aar, det er alle Børnebørnene.

I Aar faar de Tid at holde Paaske, der er ikke Udsigt til Markarbejde de første 14 Dage. Jeg vil nu takke for Lykønskningen for Meningen er der jo, men nu vil jeg saa fortælle den rigtige Dato, der er den 25. Maj.

N. Overgaard, der ejede Stenhøjgaard, er død, 96 Aar gammel, han skal begraves paa Søjften Kirkegaard Onsdag den 2. April, han var ogsaa meget sløj, han kunde slet ikke huske hans Børn. Poul Kasserer i Privatbanken, Jens Læge i Sønderborg, Rasmus og Kresten er døde.

Jørgen siger, han kan ikke underrette om, hvordan Bygningerne har været indrettet fra svundne Tider, saa maa jeg prøve efter bedste Evne. Gaarden er udflyttet i 1802. Ejer Søren M. Sørensen og Hustru Maren Kaae. En firlænget Gaard, Egebindingsværk, Lervægge og med Straatag, Gennemkørsel gennem det søndre Hus, en lille Laage mellem Stuehus (det nordre Hus) og østre og vestre Hus, her følger en lille simpel Tegning af deres Inddeling, efter hvad jeg har hørt fortælle og kan huske.

Søren Sørensen havde Gaarden til 1824 da købte min Bedstefar den, da var der cirka 70 Td. Land 5 Td Hartkorn. Min Bedstefar Jens Pedersen (Gjern) og Hustru Maren Kirstine Sørensen havde den ubeskraaren, til deres ældste Søn Peder Jensen blev gift 1848, da fik han 14 Td Land, hvor der blev bygget den Ejendom. Bedstefar havde saa Gaaarden til 1854 da afstod han det hele, 24 Td Land til Sønnen P. Jensen al den Jord syd for Aarhusvejen og 32 Td Land med paastaaede Bygninger og Besætning til sin Svigersøn Niels Christensen og hans Datter Else Marie Jensen. De byggede et nyt

østre Hus. Niels Christensen døde 1866, saa bortforpagtede Moster Gaarden til min Mor og hendes Mand Niels Danielsen det varede kun til 1871, da døde Niels Danielsen, saa drev Moster og Mor Gaarden til 1876, da døde Moster. I 1877 købte min Far Gaarden af Arvingerne, efter Moster Else Marie og Onkel N. Christensen. Der var ingen børn i dette Ægteskab. Saa ejede min Far Niels Peder Pedersen og min Mor Kirsten Niels Peder Pedersen og min Mor Kirsten Marie Jensen Gaarden til 1900. Da overtog vi Gaarden, som er paa (32 Td Land) (3 Td Hartkorn) det er jo Hovedparcellen 29a Søften.

I mine Barndomsdage og Ungdoms var det jo ved Haandkraft, det meste Arbejde blev udført. Markredskaberne var en Slagharve, en Svenskharve, en Plov og en Trætromle. Jeg kan huske min far var sikkert en af de første der forsøgte med at dyrke lidt Roer. Det var kun enkelte Rækker til at begynde med. Jeg husker tydelig vores nabo N. Overgaard hentede nogle af de Planter der blev for mange naar de udtyndede dem, det viste sig at det var meget godt med Avlen af roer, saa kom det jo frem med en 1. Rækkers Roesaamaskine til at saa paa kamme. Den blev brugt af flere, saa det var ikke altid let at finde hvor den var, naar den skulde bruges. De første min Far saaede var af en Flaske med en Pennefjer gennem Proppen, saa anskaffedes der med Tiden Radrenser ved Pasning af Roerne. Kornet blev saaet med Haanden. Saa var der en lille Pause, hvor der ikke var saa travlt for Landmanden indtil Kløveren skulde slaaes, der var ingen der ejede Slaamaskinen. Her på Gaarden var det jo Far og en Karl der udførte dette Arbejde. Naar det saa var tjenlig til at samle i Stak, var Pigerne ude at hjælpe med dette.

Naar så Høsten kom, havde vi altid en Høstmand. Han var fæstet for en fast Sum fra 30 til 40 Kr. indtil Høsten var forbi. Alle Vangerne her til Gaarden var der større og mindre Vandhuller, hvor der var gravet efter Tørv eller Ler, hvoraf der var brugt meget til Byggemateriale, Mellemskellene inde i Husene var flere Steder hvad de kaldte for vemmeret Vægge, det var Hasselkæppe paa Tykkelse, som Spadserestokke paa kryds og tværs fyldt ud med Ler. Det var jo et stort Arbejde at faa udrettet Dræningsarbejde, min Far fik en Vang ordnet hvert Aar.

Begyndelsen var først i firserne, før den Tid var det aabne Grøfter, men desværre var Rørerne alt for smaa saa de kunde ikke tage Vandet hurtig nok. Efterhaanden er de udskiftet med større, og stadigvæk kunde der vist ønskes flere Dræn. Når så høsten var forbi, skulde Sæderugen tærskes og en Mand kom jo saa i Laden at bruge Plejlen, det var jo for det meste en af Byens Arbejdsmænd han fik pr Tid.

Vi fik vores første Tærskemaskine 1890 som var trukken med Hestekraft, saa blev det lavet saadan, at de kunde skære Hakkelse ogsaa ved Hestekraft. Det var det største Fremskridt i Landbruget, for ikke at tale om, da de fik en Aflægger Høstmaskine i 1983, det var en stor Hjælp.

Ja, jeg har jo sluttet mit Brev, men ved at tænke mig lidt om kunde der sikkert findes en Slægtsgaard i Ølsted. Jens Niels Jensens Fødegaard, der kan du sikkert faa mundtlige Oplysninger ved at henvende dig til Niels Jensen København. Du har jo besøgt ham, jeg ved bestemt den har været i samme Families Eje i over 100 Aar. Niels Jensens Fæster Kirsten Marie Laursen, Laurs Jensen (Snedker) Moder, og min Mor var tildels lige gamle og hun var fra den Gaard og min Mor havde været 109 Aar, saa der maa være Muligheder hvis Niels Jensen ellers har interesse.

Afskrift af hvad Marie Kaae Østergaard Mtr. 29. Søften har nedskrevet

PS. Dette brev er skrevet i marts 1947. Marie fortæller, at Niels Overgaard fra Stenhøjgaard er død, og skal begraves den 2.april. Ved at tjekke kirkebogen, kan vi se, at det var i 1947.

Nielsine Marie Pedersen født 18.maj 1878 i Søften sogn. Død som enke 18.feb. 1951 i Søften.

Var gift med gårdejer Jørgen Pedersen Kaae, Søften mark.

De blev viet i Søften kirke 24.juli 1900

Ungkarl af Tverbakgaard, Søften Mark Jørgen Pedersen Kaae, Søn af Peder Jørgensen Kaae og Hustru mette Marie Nielsen, Skibby. Er født paa Tverbakgaard 10.okt. 1872 (27 Aar), konfirm. I Trige Kirke 17.April 87. Forsørgelsesattest af 6/7.

Og Pige af Søften Mark Nielsine Marie Pedersen, Datter af Grd. Niels Peter Pedersen og Hustru Kirsten Marie Jensen. Født 18.Maj 1878 (22 Aar), konfirm. 2. oktober 92.